

Трагічне відлуння Катині

Олександр МАЛІЄНКО,
Микола БІЛОКОПИТОВ (фото)

У Києві в Історико-меморіальному музеї Михайла Грушевського (вул. Паньківська, 9) від 28 травня цього року триває фотовиставка «П'ятій річниці трагедії під Смоленськом: катастрофа чи вбивство?».

Минуле може повторюватися. Вшанування пам'яті жертв Катинського злочину 1940 року через сімдесят років перетворилося на Катинь-2, де знову загинули найактивніші представники польської еліти.

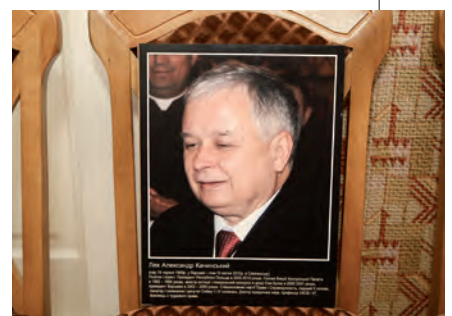
Автор виставки – відомий польський громадський діяч і борець з тоталітарною системою Пьотр Глебович. Співавторами виставки стали Історико-меморіальний музей Михайла Грушевського та колишній політ'язенець, депутат Верховної Ради України і скликання Олесь Шевченко. Виготовила фотопланшет Українська екологічна природоохоронна спілка (голова – Євген Михайленко).

Допомагаючи захопити Польщу, 17 вересня 1939 року Радянський Союз виступив союзником Гітлера. У російський полон потрапили десятки тисяч солдатів та офіцерів. Понад 20 тисяч офіцерів Війська Польського і поліції були ув'язнені в концтаборах. За рішенням радянської влади вони в березні 1940 року були по-звірячому вбиті в Катині під Смоленськом та в інших місцях.

Пам'ять про знищення сталінським режимом польських офіцерів завжди жила на їхній батьківщині. Зі здобуттям Польщею справжньої незалежності виникла традиція в річниці катинської розправи відвідувати катинський меморіал делегаціями польської влади. Вранці 10 квітня 2010 року з Варшави відбув спецрейс із польською урядовою делегацією на борту: Ту-154 прямував до Смоленська, а його 96 пасажирів готувалися за дві години взяти участь у меморіальних заходах з нагоди 70-ї річниці катинського злочину.

... До Катині вони не потрапили. Літак розбився, не долетівши кілометра до аеродрому в Смоленську. Загинули всі – пасажирів та екіпаж. З-поміж них – Президент Республіки Польща Лех Качинський та 90-річний Президент Польщі в екзилі Ришард Качоровський, політики з усіх парламентських фракцій, громадські діячі, представники найвищого військового командування армії Польщі та духовенства, офіцери урядової охорони, пілоти й стюардеси. Національна жалоба охопила всю країну.

Причини катастрофи досі лишаються загадковими, хоча минуло вже п'ять років з дня трагедії. Офіційні звіти – і польський, і російський – виявилися неповними, а в окремих моментах – суперечливими. До сьогодні Польща не отримала справжніх «чорних скриньок», на смоленській землі досі лежить розбитий корпус літака. Тривають палкі дискусії між прихильниками і противниками різних версій, а тим часом

Януш Куртика та Ігор Юхновський

Пьотр Глебович

56

справа не з'ясована до кінця. І в найближчому майбутньому ми навряд чи дізнаємося всієї правди.

Відбираючи фото для виставки, Пьотр Глебович намагався зробити свій внесок у справу увічнення пам'яті про 96 пасажирів, що летіли 10 квітня 2010 року в Катинь на меморіальні заходи. У власних архівах автор знайшов фотографії тільки частини з них. Ці фото зроблені за різних обставин: під час урочистих подій, наукових засідань, протестних акцій, але ми вшановуємо пам'ять усіх жертв.

Поміж них – і директор Польського інституту національної пам'яті Януш Куртика. Він був гостем Історико-

меморіального музею Михайла Грушевського 12 листопада 2009 року, коли в Домі Грушевських відбулася зустріч науковців Українського та Польського інститутів національної пам'яті. В експозиції виставки – фотознімок того заходу, що зафіксував Януша Куртика з його українським колегою Ігорем Юхновським.

У квітні цього року виставку експонували в Тбілісі та Івано-Франківську. Її автора П. Глебовича, активного учасника антикомуністичного підпілля 80-х років у Польщі, поєднують давні дружні й політичні зв'язки з Україною, Литвою та Грузією.

Не можна ховати невідомих!

«Чорний тюльпан. Евакуація-200»: місія триває

Сергій ДУБРОВІН

Журнал «Віче» знайомив читачів із роботою гуманітарної місії «Чорний тюльпан. Евакуація-200» з пошуку та вивезення загиблих українських військових у зоні АТО, яку проводять пошуковці Всеукраїнської громадської організації «Союз «Народна пам'ять».

Керівник цієї організації Ярослав ЖИЛКІН розповів кореспонденту «Віча» про те, як шукають тіла на замінованих полях, про переговори з бойовиками і про те, з якими труднощами доводиться стикатися під час роботи в зоні конфлікту.

– Волонтери нашої організації беруть участь у місії з вересня 2014 року. До цього часу кількість учасників здійснення проекту значно зростає. Нині в ньому задіяні понад 120 осіб. Як і раніше, основне завдання для нас – збирання інформації про загиблих і безвісти зниклих, пошук тіл на місцях недавніх боїв, а потім і ведення переговорів із представниками бойовиків щодо забезпечення «зеленого коридору».

Останнє місце нашої роботи з пошуку загиблих солдатів – село Логвинове, що неподалік Дебальцевого. Наші волонтери вивезли звідти вісім мішків із останками, однак це не означає, що там загинуло всього вісім осіб. Для точнішого визначення кількості зібраних останків кожен фрагмент тіла, який знаходимо, оглядаємо, фотографуємо, складаємо протокол, фіксуємо всі деталі, які допоможуть у подальшій

ідентифікації. Потім запаковуємо в спеціальний окремий пакет, складаємо протокол і присвоюємо номер. За останні сім місяців роботи місії ми вивезли із зони АТО більш як 450 таких пакетів з тілами чи фрагментами тіл українських військових.

Найлегше працювати по свіжих подіях, коли після бою минули два-три дні, все заспокоїлося і можна підійти до техніки. Зазвичай тіла і фрагменти лежать на поверхні чи прикопані трохи осторонь. Важче – за кілька місяців, тому що з часом тех-

